

gosza (ss. 417-432: *Polskie i wybrane zagraniczne publikacje o katechezie patrystycznej*), przy publikacjach zaś obcojęzycznych zauważa się wiele błędów (np. s. 13: *Contra litteros Petiliani*; s. 14: *De naturae et originae animae*; s. 15: *De lapsi*).

Marek Marczewski – Lublin

***Bibliografia katechetyczna 1945-1995*, oprac. Roman MURAWSKI SDB przy współpracy R. Czekałskiego i J. Tochmańskiego, Warszawa 1999, Wydawnictwo Akademii Teologii Katolickiej, ss. 343.**

Dzięki studentom katechetyki Akademii Teologii Katolickiej oraz Naukowego Koła Katechetyki tej uczelni otrzymaliśmy wspaniały dar: polską bibliografię katolickich publikacji katechetycznych za ostatnie półwiecze (1945-1995). Pracami, które trwały kilka lat, kierował ks. Roman Murawski, profesor katechetyki, wychowawca wielu pokoleń teologów i katechetów. Pod jego też kierunkiem praca ta została opublikowana. Nie trzeba udowadniać wartości i wagi tego przedsięwzięcia właśnie dziś, gdy w zalewie informacji każdy z podejmujących pracę zawodową lub naukową jako teolog czy katecheta oczekuje bibliografii dziedzinowych, które, dzięki dobrze opracowanemu podziałowi przedmiotu, pomogą szybko zorientować się w literaturze.

Dokonano gigantycznej kwerendy, nie tylko ze względu na okres czasu, ale i liczbę periodyków, z których czerpano informacje. W omawianym spisie zawarto 5. 400 opisów bibliograficznych w s t u (!) działach przedmiotowych: „Nasza bibliografia dzieli się na dziesięć głównych działów, każdy z nich zaś na dziesięć poddziałów [...]. Ze względu na to, że wiele pozycji kwalifikowało się jednocześnie do dwóch lub więcej działów, zostały one w nich powtórzone” (*Wstęp* s. 9). Spisem nie objęto „publikacji poświęconych katechezie, publikowanych na łamach codziennych gazet, tygodników, np. »Niedzieli«, »Gościa Niedzielnego«, »Tygodnika Powszechnego« itp., choć z pewnością niektóre spośród nich zasługiwałyby na zamieszczenie w naszej bibliografii” (tamże s. 10). Na marginesie dodajmy, że bibliograficznym wykazem nie objęto też „*Vox Patrum*”. Tym samym pominięto 10 artykułów wygłoszonych podczas sympozjum na temat „Katechezy patrystycznej” (10:1990 z. 18 s. 57-156) oraz wybraną bibliografię polskich i obcych publikacji poświęconych katechezie patrystycznej (tamże s. 417-432) w opracowaniu ks. S. Longosza.

Anonsowaną tu *Bibliografię* podzielono na dziesięć głównych działów. Są to: 0. *Dokumenty katechetyczne. Programy. Podręczniki. Regulacje prawne*; 1. *Fundamentalne problemy katechezy; Historia katechezy*; 2. *Treść katechezy*; 3. *Katecheza w innych krajach i innych wyznaniach*; 4. *Rodzaje katechezy*; 5. *Podmiot katechezy: katecheta i katechizowany*; 6. *Środowisko kateche-*

tyczne; 7. *Zagadnienia dydaktyczno-metodyczne katechezy*; 8. *Wychowanie chrześcijańskie*; 9. *Katechetyka a wybrane dyscypliny naukowe*. Ten ogólny podział z kolei zaskakuje szczegółowym podziałem wewnętrznym każdego z działów. Wydaje się więc, że w sposób optymalny zapewniono łatwy sposób dotarcia do rozmaitych zagadnień przedmiotu.

Nas interesuje, oczywiście, zbiór opracowań dotyczących katechezy okresu patrystycznego. Informacje na ten temat zamieszczono w dziale 1: *Fundamentalne problemy katechezy. Historia katechezy* w poddziale 1. 8 (*Katecheza w pierwszych wiekach chrześcijaństwa*, s. 114-115). Znajdujemy tu wykaz 26 publikacji omawiających wkład Ojców Kościoła w rozwój myśli katechetycznej (św. Ambroży, św. Augustyn, św. Hieronim, św. Jan Chryzostom, Klemens Aleksandryjski, Rufin z Akwilei), nauczania Kościoła pierwotnego oraz znaczenia katechezy patrystycznej dla współczesnych. Odnotowano także tłumaczenia pism i tekstów katechetycznych Ojców Kościoła. W poddziale 1. 9 (*Historia katechezy*, s. 115-116) wskazano na opracowanie dotyczące historii katechezy w ogóle oraz artykuł poświęcony formowaniu osobowości integralnej za pomocą *Reguły* św. Benedykta. Nawet gdy dodamy pominięte przez wykaz 10 artykułów o różnych aspektach katechezy patrystycznej z „Vox Patrum”, to i tak stan polskiej refleksji katechetycznej nad dorobkiem Ojców Kościoła w tej dziedzinie teologii pastoralnej przedstawia się nader skromnie. O potrzebie sięgania do Tradycji przekonuje nas na przykład praktyka Kościoła współczesnego, który w sytuacji coraz bardziej powszechnej praktyki chrztu dorosłych oraz podkreślania znaczenia ewangelizacji i personalizacji wiary sięga do wypróbowanej praktyki katechumenatu, wskazując na potrzebę rozwoju formacji deuter- lub neokatechumenalnych w parafii. Dodajmy, że Autorzy *Bibliografii* pominieli w wykazie opracowania podejmujące omówienie tego tematu w życiu Kościoła pierwszych wieków: B. Mokrzyckiego (*Droga chrześcijańskiego wtajemniczenia*, Warszawa 1983, s. 38-197), M. Dujariera (*Krótką historią katechumenatu*, Poznań 1990) oraz S. Movilli (*Od katechumenatu do wspólnoty*, Warszawa 1990).

Marek Marczewski – Lublin

G.W. BOWERSOCK, *Martyrdom and Rome. The Wiles Lectures given at the Queen's University of Belfast, Cambridge 1995, ss. 106.*

Warto zapoznać się z jedną z najnowszych prac autorstwa G.W. Bowersocka, której tytuł: *Martyrdom and Rome*, najpełniej oddaje jej treścią zawartość. Stanowi ona ciekawy, a zarazem oparty na mocnej podstawie źródłowej, przykład monografii, wnoszącej nowy, oryginalny sposób podejścia do, zdawałoby się dogłębnie już przeanalizowanego zagadnienia. W swoich badaniach